

Skriftlig opgave

Ytringsfriheden og dens grænser

Materiale

5 Tekst 1. Uffe Ellemann-Jensen: *Verden omkring Danmark*. Blog i *Berlingske Tidende* (18-09-2012)

Tekst 2. Kommentarer til Uffe Ellemann-Jensens blogindlæg, *Berlingske Tidende* (18-09-2012)

Tekst 3. Gustav Wied: *De unge og de gamle* (København 27-12-1891)

10 Tekst 4. Ove Rode: *En Dom* (København, 28-04-1892)

Opgaver

Vælg en af følgende opgaver:

- 15 1. Skriv med udgangspunkt i Uffe Ellemann-Jensens blogindlæg (tekst 1) en kronik, der belyser forholdet mellem ytringsfriheden og dens grænser. Kronikken skal indeholde en kort redegørelse for de væsentligste synspunkter i artiklen, en analyse af argumentationsformen i teksten samt en kritisk stillingtagen til Uffe Ellemann-Jensens synspunkter.
20 *Overskrift: Ytringsfrihed – ret eller pligt*
2. Skriv et essay, hvori du formulerer dine egne synspunkter på forholdet mellem ytringsfrihed og hensynet til andre menneskers tro og normer. Inddrag synspunkterne fra Uffe Ellemann-Jensens artikel (tekst 1) og nogle af læserreaktionerne på hans artikel.
25 *Overskrift: Vælg selv overskrift*
3. Skriv en litterær artikel om Gustav Wieds novelle "De unge og de gamle" (tekst 3).
30 Artiklen skal bl.a. indeholde en karakteristik af tekstens stil og af den holdning, forfatteren giver udtryk for i teksten.
I forlængelse heraf ønskes en perspektivering til en eller flere af de tekster, vi har arbejdet med i forløbet om forbudte bøger.
Overskrift: Gustav Wied og myndighederne
- 35 4. Skriv – med udgangspunkt i Ove Rodes kommentar til dommen over Gustav Wied (tekst 4) – et essay om forholdet mellem pornografi og kunst i udvalgte perioder i den danske litteraturs historie.
Overskrift: Den utugtige litteratur

Tekst 1

Uffe Ellemann

tirsdag den 18. september 2012 kl. 14:38

5

Verden omkring Danmark

Uffe Ellemann-Jensen blogger om international politik. Som fhv. udenrigsminister 1982-93 og mangeårig toppolitiker har Ellemann stort og personligt kendskab til verdens statsmænd og -kvinder, og i dag sidder han i flere internationale bestyrelser og udenrigspolitiske tænketanke. I en årrække har han desuden været fast kommentator på Berlingske Tidende

Ophidsede protester mod vanhelligelse af Profeten. Rasende menneskemængder, afbrænding af flag, angreb på ambassader. Vi har set det før. Nu ser vi det igen. Og vi vil se det igen og igen... Der vil altid kunne findes en anledning til at hidse folkemængderne op. Moderne informationsteknologi hjælper til. Og så behøver man ikke filosofere meget over de dybereliggende årsager: Der er tale om en brudflade mellem to helt forskellige sæt af værdier, som ikke kan forenes – men hvor man må lære at håndtere situationerne, så skaderne minimeres.

Sidst det virkelig brændte på, drejede det sig om nogle karikaturer i en dansk avis, som skulle demonstrere vores ytringsfrihed. Denne gang er gnisten en video, som "nogen" – formentlig bosat i USA – har sendt ud i cyberspace med den udtrykkelige hensigt at lave rav i gaden.

Selvom grovheden i provokationen ligger milevidt over de danske karikaturtegninger, ser det ud til, at urolighederne denne gang er mere under kontrol – med forbehold for, hvad der kan ske efter næste fredagsbøn... Det er slet ikke de samme voldsomme massedemonstrationer, vi så for få år siden. Og en medvirkende årsag må være, at de kræfter, som sidste gang var med til at puste til ilden – især i Ægypten – nu selv er kommet til magten, og derfor har en interesse i at begrænse excesserne.

Urolighederne i Libyen – og drabet på den amerikanske ambassadør – er et kapitel for sig: Det illustrerer, hvor naivt det var at tro, at man kunne bane vejen for ordnede tilstande ved at bombe Gaddafi fra magten, og så overlade det hele til en fragmenteret opposition, som rummer alt fra ekstreme islamister til sekulært indstillede mennesker. Når man fjerner en tyran, der har holdt sammen på sit land ved brutalt at undertrykke alle andre, må man ikke blive overrasket, når det ender i kaos. Sådan er det gået i Libyen – og det har i øvrigt bredt sig til Mali og andre steder syd for Sahara, hvor Gaddafis lejesoldater og våben er søgt hen. Drabet på ambassadøren fandt sted i Benghazi, hvor oppositionen mod Gaddafi havde været stærkest – det var faktisk hans trusler om at massakrere byen, som førte til de vestlige angreb, som blev udført af europæerne med USA "leading from behind" – og

protestdemonstrationerne mod den amerikanske video var et røgslør for en tilsyneladende nøje planlagt aktion.

I Ægypten og Tunesien ser det ud til, at protesterne er blevet pustet op af de ekstreme islamiske grupperinger, som har følt sig klemt. Begge steder har mere moderate islamistiske kræfter søgt at sætte sig på magten – og de udfordres af protesterne, som i høj grad er blevet næret af de medier, der styres af salafister og andre ekstremister.

Ægyptens præsident Morsi sidder i en klemme – og har haft vanskeligt ved at få det ud, som han naturligvis burde sige: At det ikke er USA, der står bag videoen, og at det derfor er forkert at rette vreden mod den amerikanske regering.

Men her er han lidt fange af fortiden: For da det var de danske karikaturer, som kaldte folk på gaden, blev der krævet officielle undskyldninger og afstraffelse af de formastelige, som havde fornærmet Profeten. Og det var i høj grad det tidligere regime, som stod bag – for ikke at blive overhalet indenom af det muslimske broderskab. Nu sidder Morsi og broderskabet i samme klemme.

Og her er vi ved den helt grundlæggende forskel i værdisæt, som vil betyde, at den slags protester vil komme igen – og igen...

I vort vestlige demokratiske system er ytringsfriheden noget helt centralt. Det er "First Amendment" i den amerikanske konstitution og en central paragraf i den danske grundlov. Inden for lovens rammer har folk lov til at sige hvad de vil, og vil ikke kunne straffes for "hån spot og latterliggørelse". Regeringerne kan tage afstand fra åbenlyse dumheder og provokationer – men kan ikke påtage sig nogen skyld eller gå udenfor retssystemerne.

Det har man meget vanskeligt ved at forstå hvor værdierne er anderledes, og hvor respekten for religionen – in casu Profeten – overskygger personlige frihedsrettigheder. Manden i basaren har ikke læst Grundlovens paragraf 77 (og selv om han havde, ville han ikke forstå den). Det opfattes som hykleri, når det f.eks. er forbudt at benægte Holocaust, men tilladt at håne Profeten. Sådan er det altså. Og det bliver ikke anderledes. Vi må blive dygtigere til at leve med disse forskelligheder.

Vi skal naturligvis ikke give afkald på vore værdier – og vi skal ikke kræve endsige forvente, at modparten vil gøre det. Dermed er det meget begrænset, hvad vi kan gøre, når ballonen går op, og folk går på gaderne.

Men det skal stadig være muligt at benytte sin ytringsfrihed til at fortælle dem, der leverer undskyldninger for at lave rav i gaden, at de bærer sig idiotisk ad. Ytringsfriheden er jo en ret – og ikke en pligt. Og man skal nu engang tænke over konsekvensen af de ytringer, man føler trang til at sende ud i rummet.

Tekst 2.

Uffe Ellemann-Jensens synspunkter på bloggen fremkaldte i løbet af ganske kort tid i alt 223 kommentarer på Berlingske Tidendes blogside. Herunder er gengivet et udvalg af disse kommentarer. Af praktiske grunde er indlæggene nummererede.

1.

Inden bloggen her bliver erobret af de sædvanlige islam-tosser, vil jeg gerne sige tak til Uffe Ellemann for de kloge ord.

5 Her i Vesten har vi en forpligtelse til at hjælpe de demokratisk indstillede i de muslimske lande. Og det gør vi ved at støtte dem, ikke ved at ydmyge og isolere dem.

Skrevet af Claus T., [18. september 2012 kl. 14:52](#)

10 2.

“YTRINGSFRIHED ER EN RET, IKKE EN PLIGT.”

Disse visdomsord har Ellemann-Jensen gentaget og atter gentaget i sine indlæg om den første og nu også om den anden Muhammed-krise. Jo, det er visdomsord, og de burde indskrives i Grundlovens paragraf 77, hvis det
15 engang skulle komme til en grundlovsrevision. Og de burde stå mejslet i granit over indgangen til ethvert redaktionslokale i det ganske land. Iøvrigt tilkommer æren for denne smukke fortolkning af ytringsfriheden ikke Ellemann-Jensen, men derimod hans fader, J.P. Jensen, redaktør af Ringsted Dagblad. Det har Ellemann-Jensen i hvert fald selv oplyst.

20 Skrevet af A. Simonsen, [18. september 2012 kl. 16:03](#)

3.

25 “...Og man skal nu engang tænke over konsekvensen af de ytringer, man føler trang til at sende ud i rummet”... slutter UEJ sin sleske klumme, radikalt krybende og eftergivende for alt, der ser ud til at være stærkere end hans egne, rystende pensionistknæ.

Men har han mon selv overvejet konsekvensen af sin fejhed? Næppe... for det er naturligvis sådan med den islamiske verdens massehysteri, at det fortsat vil
30 flamme op og tiltage i styrke, foranlediget af mindre og mindre ubetydelige ytringer, som mere hensyn det vises. Analogien til det misforstået forkælede og efterplaprede barn er til at tage og føle på.

Islam og den mentalt forstyrrede verden, der lever under dette tankesæts åg og selvretfærdige følelsesbegreber, bør tæppebombes med vores vestlige
35 foragt og totale latterliggørelse. Lad dem hyle og skrige i døgn drift og lad dem få diarré af raseri, indtil de omsider indser, at vi ikke har anledning til at respektere hverken deres gud, hans sendebud eller det håbløse nonsens, der findes i bogform på deres foranledning. Send dem stakke af vittige tegninger, der udstiller deres eget fordærv så tydeligt, at de til sidst hyler og skrider af
40 grin i stedet for af arrigskab og fortvivlelse over det rådne og umenneskelige system de lever under. For i virkeligheden er det, hvad det handler om: Raseri over de daglige vilkår og ikke over at mennesker en halv klode borte griner ad deres idiotiske profet. Det er blot en velkommen anledning til at lette trykket
45 over forarmelsen, håbløsheden og al den dårlighed, som islam har skaffet dem på halsen.

Lad os dog befri disse stakler fra deres kollektivt opretholdte vanvid. Så kan det være, at de til gengæld vil blive i deres egne lande. Og det kunne vi ærligt talt godt trænge til.

Skrevet af Flemming Rasmussen, [18. september 2012 kl. 16:57](#)

5

4.

Kære Uffe! Den konstatering kan man bruge til at slå fast, vi har ytringsfrihed. Hvis noget i vores vestlige verden er helligt, så er det alles ret, uanset hvor tåbelige vores meninger er i andres øjne, til at ytre vores holdninger. Verden er et sammensurium af holdninger. Hvis muslimer starter med at være SÅ hellige, at deres meninger end ikke må diskuteres, så har de sat vores ytringsfrihed over styr. Der sidder lige nu en mand i Bahrain på livstid fordi han har kritiseret kongestyret. Skulle det så heller ikke være i orden at påpege, at koranen påbyder muslimer ikke at blive venner med jøder og kristne, at påpege, man som muslim gerne må lyve overfor anderledes tænkende, hvis det er nødvendigt for at fremme sin tro på længere sigt, at man praktiserer stening af homoseksuelle og af utro kvinder i ly af den muslimske kultur. Lige så progressiv, du var da du talte magten i Moskva imod, lige så problematisk er du overfor alle de moderate muslimer, som egentlig blot ønsker at LEVE.

20 Skrevet af Jan Jørgensen, [18. september 2012 kl. 17:22](#)

5.

Du bør ikke uden tvingende grund fornærme nogen, der kan og måske vil hævne sig?

25 Kant's kategoriske imperativ:

Opfør dig sådan, at grundlaget for dine beslutninger også kan danne grundlag for en almenlydig lovgivning?

Kineserne blev i sin tid vrede, fordi Politiken (vistnok?) var grov overfor formand Mao.

30 Men på det tidspunkt var Kina magtesløst – så Politiken handlede korrekt?

I dag burde avisen holde sig fra grovheder til den side, da Kinas magt er vokset kolossalt – og bliver brugt?

Israel og USA kan holde for i stedet, da de finder sig i det?

35 Muslimer og Islam bør behandles som rådne æg, da faren for ubændigt raseri er overhængende?

Men eksempelvis Kristendom må svines til med bred hånd, da de kristne finder sig i alt?

Kant's imperativ vil vi ikke opfylde, da vi så måtte frede alle lande og alle religioner?

40 Så vi må nøjes med at slå på dem, der er mindre end os selv eller ikke slår igen?

Skrevet af Arvid Holm, [18. september 2012 kl. 17:51](#)

45

6.

Gad vide hvornår Uffe melder sig ind i det Radikale Venstre, hvor han på flere punkter rettelig hører hjemme?

Gradbøjningen af ytringsfrihed, kan på samme

5 vis anvendes om andre friheder, eksempelvis religionsfriheden.

I sit grundbegreb er sidstnævnte retten til

at tro uden at blive forfulgt alene på baggrund heraf. For andre er

religionsfrihed retten til at blive fri for andres religion, og især overgreb med påskud i sådan.

10 Hvorom alting er, bør amokløb og vrede aldrig begrænse vore grundlæggende vore grundlæggende frihedsrettigheder, hvad enten det sker i selvcensur, angst eller behagesyge. Så meget desto mere, når der i tilfældet voldelig adfærd/rabiat religion er grundlag for at ytre sig kritik og reformere.

Hvorfor har Vesten dog brugt ressourcer på at skabe et relativt "forår" i

15 Mellemøsten, når behagesygen overfor rabiat religion betyder skridt tilbage henimod isvinter heroppe ?

Skrevet af P Christensen, [18. september 2012 kl. 18:11](#)

Tekst 3.

20 Gustav Wied:

De unge og de gamle

Der var den tiaarige Jakob, Gaardens ældste Søn. Og saa var der den lille tykke Trine nede fra Engene, hende der altid "stegte Flæsk", naar hun kom i hæftig Bevægelse. Og Smedens to Sønner, Niels Peter og Morten. Og Kirstine

25 Vejlemands, som havde seks Fingre paa venstre Haand. Og saa var der Jakobs otteaarige Søster Sofie og deres lille fireaars Broder Harald.

De havde lukket begge Ladeportene til og legede Skjul i Halvmørket mellem Høstvognene og Halmbunkerne.

— Kukuk! raabte Smedens Niels Peter.

30 Og da de andre kiggede i Vejret, saa' de ham sidde paa en af Tværbjælkerne, oppe under Taget.

Det kan jeg osse! sagde Jakob, og et øjeblik efter var han oppe ad Stigen og sad ved Siden af Smeden og dinglede med Benene;

35 — Sikke no'en Skræd're! vrængede Niels Peter ad dem, der stod neden for – di er bange, di Knaldevorter!

— Kom bare herop! raabte Jakob — saa springer vi ned i Fo'ret!

Den tykke Trine missede lidt med øjnene og maalte Højden. Saa smed hun Træskoene og kravlede op ad Stigen.

40 Lidt efter kom Kirstine ogsaa, og saa Sofie og til Slut den mindste af Smededrengene.

Men den lille Harald vilde ikke med. Han stod, kalveknæet som et Andreaskors henne i en Krog og anstillede et interessant Forsøg paa at "tisse" lige ned i et Rottehul.

— Nu springer vi! sagde Niels Peter og lod sig dumpe. Jakob fulgte øjeblikkelig efter, og den løse Halm slog sammen over Hovedet paa dem. Men straks efter dukkede de frem igen og saa' sig triumferende omkring.

— Det er evi' Sjøv! grinte Smeden og vadede gennem Halmen hen til Stigen.

5 — Spring, Tøse! raabte Jakob.
Men Tøsene turde ikke.

— Vi ska' sgu nok faa dem ned! mente Niels Peter. — Naa, Du, Pivesur! sagde han til Broderen — ut med Dig! Og han gav den lille et Puf i Ryggen, saa han trimlede.

10 Den tykke Trine duftede af Skræk — Jeg vil sæl! jeg vil sæl! skreg hun og baskede med Vingerne som en Høne paa en Vognstang. — Hvodden er `et, Morten? spurgte hun den lille Smed, der sad nede i Halmen og saa' spekulativ ud.

— Det er evi' S'ov! sagde han og stødte Luften ud gennem Næsen for at rense den for Støv og Avner. — Hop Du bare! sagde han.

Og Trine hoppede og faldt paa Maven ned ved Siden af Morten:

— Det stikker! pustede hun og kløede sig paa sine nøgne Knæ.

— Tør Du ikke, Sofie? spurgte Jakob, der stod ved Siden af sin Søster.

— Puf til hinne! raadede Niels Peter.

20 — Nej slet ikke! sagde Jakob. — Jeg skal nok la' være, sagde han beroligende til Søsteren — spring Du bare sæl!

Og Sofie udstødte et upaaklageligt Hvin og lod sig dumpe.

— Naa Kestine, sagde Smeden — ka' Du faa Rumpen med Dig? Kirstine samlede Klæderne om sig.

25 — En, to — — — talte Jakob.

— Jeg tør ikke! sagde hun og saa' ned for at maale Afstanden.

— Hun er bange for at knekke di el've Fingre! mente Smeden. — Hop nu din Skruptaase! sagde han og puffede til hende.

Kirstine vaklede et øjeblik paa Kanten af Bjælken, derpaa krævede hun Himlen til Vidne med et rædselsfuldt Skrig og forsvandt i Dybet. Men lidt efter dukkede hun frem igen nede i Halmen og viste grinende alle sine hvide Tænder.

30 Og nu gik det op ad Stigen og ud paa Bjælken og ned i Halmen én Kørevæk. Pigerne var blevet ligesaa modige som Drengene. Man tog hinanden i Hænderne og sprang ned to og to. Eller man stillede sig i Række og talte, og hele Sværmen hoppede ned paa én Gang, rodede rundt dernede mellem hverandre og skreg og lo. Den store Smededreng kildede den tykke Trine op ad Benene, saa hun hvinede og sprællede og duftede og laa med hele Underkroppen blottet.

Og Morten sad og saa' til og spyttede Halmstumper ud og rensede Næse og mente, at det hele var evi' S'ov. Men saa kom Jakob til at træde Kirstine Vejlemands paa den ene Haand med sin Støvlehæl, saa hun stak i at græde.

Og saa vilde Pigerne ikke lege med mere.

Drengene hoppede ned endnu et Par Gange alene, men til sidst fandt de det kedeligt og saa holdt ogsaa de op.

45 Stemningen var mat, og man vidste ikke rigtig, hvad man skulde tage sig til.

Niels Peter havde stillet sig hen ved et af Vinduerne og stod nu og fangede Fluer. Han kastede dem i de tykke, støvbelagte Spindelvæve, der hang i Hjørnerne, og fede Edderkopper med gule Kors paa Ryggen kom listende frem og aad dem.

5 Pigebørnene sad midt paa Gulvet paa nogle halvfylde Sække og var nærved at komme i Totterne paa hverandre. Den tykke Trine paastod nemlig paa det bestemteste, at det var Hanen, der lavede Kyllingerne inde i Maven paa Hønsene. Noget, de andre paa det kraftigste bestred, da enhver vidste, at

10 Morten og den lille Harald sad paa Hug henne i Krogen med hver sit Halmstraa i Haanden og undersøgte med videnskabelig Alvor det fugtige Rottehul. Den ene Portfløj ud mod Gaarden var gledet halvt op, og en bred Solstriben havde lagt sig hen over Gulvet og op over de nærmeste Bjælker. Pludselig kom Jakob springende splitternøgen frem fra et Hjørne bag

15 Tærskemaskinen.
— Nu skal jeg gøre Kunster! raabte han.
— Men *Jakob* dov! udbrød Søsteren forfærdet og flov.
— I skal allesammen sætte Jer op i Vognen! vedblev Drengen — og saa skal jeg gøre Kunster

20 Pigerne fnisede og puffede til hinanden med Albuerne. Harald og Morten glemte Rottehullet og nærmede sig med store øjne. Men Niels Peter vilde gøre Kunster ligesaafuldt som Jakob..
— Jeg ka' staa paa Ho'edet! sagde han. Og i en Fart havde han ogsaa faaet Klæderne af sig.

25 — Nu ska' jeg staa paa Hoedet, og saa ka Du gaa paa Linje! sagde han. Pigebørnene hviskede og tiskede og krøb op i Vognen, hvor de satte sig paa Agebrædtet. Og foran dem nede paa Vognbunden laa Harald og Morten og var lutter Øjne.
— Nu begynder Forestillingen! raabte Niels Peter.

30 — Se! Se! sagde Kirstine og pegede forundret paa Smedens Mave, ti hun havde ingen Brødre. Jakob gav sig til at danse op og ned ad Vognstangen, og Niels Peter stod paa Hovedet henne paa Sækkene med de snavsede Fødder lige i Vejret.
— Jakob er pæneste! sagde Sofie, da Broderen en Gang dansede midt ind i

35 Solstriben fra den aabne Ladeport.
— Store Balamcérkunster! raabte Smeden og kyssede paa Fingeren, medens han holdt sig fast i Sækken med den anden Haand. Pludselig begyndte den lille Harald ogsaa at klæde sig af.
— Du kan vove paa det! sagde Søsteren myndigt — jeg si'er det til Lisel

40 — Mine Damer og Herrer! raabte Niels Peter — jeg er den store verdensberømte Kraftkunstner fra Paris og Konsta'tinopel! Og han forsøgte paa at løfte en af Sækkene, men kunde ikke.
— Nu begynder Forestillingen! skreg Jakob og fo'r op ad Stigen. Og da han stod oppe paa Bjælken, fortsatte han:

45 — ti øre for Voksne og det halve for Børn.! Og derpaa gav han sig til at danse Sagtevals.

Tilskuerne klappede i Hænderne og glemte Niels Peter.
Men han gav Slip paa Sækken, stak det ene Ben ret ud i Luften og tog fat i den store Taa. Og saa snurrede han sig rundt paa det andet Ben og raabte:
— Nu gaar Møllen, mine Damer og Herrer! nu gaar den store verdensberømte
5 Balamcermølle, der maler Hvedemel og Bygmel og Ævleskiver og Pandekager
paa én Gang! Hurra, min Mo'er ka' svømme! raabte han saa og lod sig trimle
om og rulle hen ad Lergulvet. Derpaa blev han liggende som død med Tungen
ud af Munden og Arme og Ben spilet vidt fra hinanden.
Damerne lo og raabte Hurra, medens den lille Harald hvinede af Begejstring,
10 og Morten betaget trommede med Træskosnuderne i Vognbunden.
Men Jakob mumlede halvhøjt oppe fra Bjælken: — Se, hvor han skaver sig!
Smeden sprang op fra Gulvet og kyssede paa Fingeren til Pigerne og bukkede
og slog ud med Arme og Ben. Han var bleven ganske graameleret af at vælte
sig rundt i Støvet. Han saa' ned ad sig og forsøgte at slaa Snavset bort med
15 Hænderne. Men Ryggen kunde han ikke naa. Jakob lo haanligt, og Pigerne
pegede Fingre.
Men pludselig satte Smeden i et Par lange Spring op ad Vognstangen,
skrævede over de to smaa og stillede sig med Ryggen mod Damerne.
— Børst mig a'! sagde han.
20 Sofie og Kirstine skreg, men den tykke Trine gav ham resolut et Slag i
Bagdelen med den flade Haand, saa det klaskede i Laden, og saa lo hun.
— Av for Saten, dit Lugtetru'! sagde Smeden og fo'r ned af Vognen igen.
— Det har han godt a' sagde Jakob.
— Hva' si'er Du? sagde Smeden, der var bleven vred.
25 — Vil Du ha no'en Tæ'sk?, sagde han.
— Da'nne a' Dig, din Smedetamp! lød Svaret.
— Kom an, sagde Smeden og satte sig i Kampstilling — jeg ska' knække
Ribbenene paa Dig!
Jakob begyndte at krybe ned ad Stigen. Han taalte ikke at nogen hentydede til
30 hans øjne.
Du véd godt, Du ikke maa slaas! formanede Sofie.
— Næ, for han *tør* ikke! haanede Smeden.
— Hæl sagde Jakob og rakte Tunge — jeg ska' slaa Ho'edet ned i Maven paa
Dig!
35 Men han blev alligevel rolig siddende paa et af de øverste Trin.
Harald og Morten havde rejst sig op i Vognen, og Pigebørnene strakte Hals.
Pludselig blev Ladeporten skubbet helt op, og et stærkt Lys fa'ldt ind over
Børnene. Jakobs hvide Krop oppe paa Stigen skinnede mod det mørke
Straatag.
40 En lille halvgammel Pige kom ind.
— I ska' op og spise! sagde hun.
Børnene sad stive og stille og svarede ikke.
Jakob og Sofie, hvor er I? spurgte Pigen og saa' sig omkring med Haanden
over Øjnene. — Ih Gu' Fa—der bevarer! udbrød hun, da hun fik øje paa Jakob
45 — sitter han ikke dér, som Vorherre har skabt ham!
Niels Peter vilde snige sig hen i en Krog.

— Han ossensaal sagde Pigen og slog Hænderne sammen. — Og der sitter Pi'ebørnene nok saa fromt og ser paa al den Stads! Hva' har I ha't for?
 — Det er bare Jakob og Niels Peter. der har gjort Kunster, Lise! kom det spagfærdigt fra Sofie.

5 — Ja, jeg ska' kunstre Jer! Hva' tror I, Jeres Mo'er vil si e? — Det var Niels Peter, der sa', at vi skulde løj Jakob oppe fra Stigen.

— Den lange Smededolkl skældte Pigen — ska' han spolere ordentli'e Folks Børn? Og hvodden er `et, han har fliet¹ sig til? vedblev hun. — Kom her hen. Smeden traadte rystende nærmere og garderede sig med en krum Arm mod en Lussing. Men Lise gav sig hurtigt til at tørre ham af med sin flade Haand.

10 Niels Peter gøs, ti Haanden var iskold og fugtig.

— Se saa og kom i KIæ'erne sagde hun og gav ham et Par smaa Dask i Bagdelen.

Og Smeden sprang hen til sit Tøj.

15 Jakob sad endnu oppe paa Stigen.

— Vil Du ruppe Dig ner! kommanderede Lise.

Og han krøb langsomt ned. Men da han var naaet ned paa Gulvet, løb han hurtig hen til hende og gav sig til at kravle op ad hende. Hun løftede ham op til sig, og han slog Benene om hendes Liv og trykkede sig kælent ind mod hendes

20 Bryst. Hun kyssede ham forslugent paa Munden og Halsen og lod sin ene Haand glide langsomt op og ned ad hans Ryg.

— Lille Mandfolk sagde hun og knugede ham ind til Sig.

Drengen stak sin ene Haand ned paa hendes Hals.

— Ska' jeg kilde Dig li'som om Aftenen, naar vi er kommet i Seng? lo han.

25 — Lille Mandfolk! Gentog hun og hendes smaa Øjne blev fugtige — Søde Ven! Sagde hun og kyssede ham oppe under hans ene Arm — Kom saa i Klæ'erne! Sagde hun og skød ham fra sig.

Drengen lod sig glide ned paa Gulvet. Men hun greb fat i ham igen og lagde ham tværs over sine Arme og borede sit Ansigt ned i hans Ben tæt oppe ved

30 Lysken.

—Av, av! Du bider mig jo! Skreg han og sprællede for at komme fri.

Saa satte hun ham fra sig.

Niels Peter stod næsten paaklædt henne ved Sækkene. Men Pigebørnene og de smaa Sad endnu oppe Vognen.

35 — Kom saa ner! kommanderede Lise og gik selv hen og løftede Harald og Morten ned paa Gulvet.

— Hvor ka' saadan en Stor Kabyler hitte paa saadan no'et? sagde hun og truede med en kroget Finger ad Smeden. — Skammer han sig ikke for Smaapi'erne? Fø—i— i!

40 Smeden skammede sig som en Hund og gemte Ansigtet bort.

Den gamle gik hen til ham.

— Naa, jajal sagde hun formildet og strøg med sine klamme Fingre ned over hans varme Kind — han er jo ellesens et net lille Mandfolk, er han.

---

¹ snavset, svinet

Novellen blev oprindeligt trykt i dagbladet København den 27. december 1891 under rubrikken Akvareller fra Land og By XI.

Den 16. februar 1892 anlagde Justitsministeriet sag mod Wied på grund af novellen, som man mente overtrådte Straffelovens 184, hvori det bl.a. hed:
5 "Den som offentliggør et utugtigt Skrift, straffes med Fængsel eller Bøder".
Københavns Politiret idømte den 26. april 1892 Gustav Wied en Bøde af 100 Kroner, og den 19. oktober 1892 skærpede Højesteret denne straf til "14 dages fængsel på sædvanlig fangekost".

10 **Tekst 4**

Dommen over Gustav Wied fremkaldte den 28.4. 1892 følgende kommentar fra Ove Rode (1867-1933), der var en af udgiverne af dagbladet København.

Ove Rode: En Dom

15 *Gustav Wieds Gamle og Unge*

Kriminal- og Politiretten har føjet et nyt Blad til den Lavrbærkrans, vore Domstole de sidste Aar har svunget om dansk Retfærdigheds Tinding.

I Faargaars Formiddag har Retten afsat Dom, Ifølge hvilken Hr. Gustav Wied for en Fortælling Gamle og Unge, som vi har haft den glæde af at offentliggøre, er
20 ilagt en Bøde paa 100 Kroner.

Ifølge Rettens Formening er nemlig denne Fortælling et utugtigt Skrift og Hr. Wied følgelig en utugtig Forfatter.

Det maa være Hr. Wieds Trøst, at almindeligt dannede Menneskers Dom om hans Forfatterskab kontrasterer en Smule med Kriminal- og Politiretten.

25 Naar Kriminalretten siger, at Hr. Wieds Akvarel er utugtig, saa siger enhver almindeligt dannet Menneske, at den var et lille Mesterværk af skildrende Kunst. Og Naar Kriminalretten siger, at Hr. Wied er en utugtig Forfatter, saa siger ethvert almindeligt dannet Menneske, at han er én af de ikke mange, paa
30 hvem kommende dansk Literatur skal bygges.

Hr. Wied skal derfor ikke lade sig forskrække af den Bøde og det Prædikat, som en brutal Dom tildeler ham. Aldrig har nogen Dom over Literatur formaaet at plette sin Mand, og Hr. Wied vil i Dag være lige saa talentfuld en Forfatter, som Dagen før Kriminalretten kaldte en af hans bedste og fineste Skitser
35 *utugtig*.

Hr. Wied er den tredje danske Forfatter, der i den sidste Menneskealder har haft den Ære at blive dømt efter hin berygtede § i Straffeoven. Den første var Hr. Herman Bang, den anden Hr. Oscar Madsen (paa Guy de Maupassants Vegne)², men han kan være forvisset om, at han ikke bliver den sidste.

40 Den infame Politiopfattelse af Literatur og Kunst, der nu skal være gældende Lov i Danmark, vil formodentlig faa rig Lejlighed til at slaa om sig, saa sandt som ingen god Literatur nogensinde vil falde paa et tage Hensyn til Politibestemmelser.

---

² forfatteren og oversættereren Oscar Madsen blev i 1885 idømt en fængselsstraf for udgivelsen af Guy de Maupassants roman *Smukke Ven*

Hr. Wied kan da tage sine 100 kroner med den Ro, som sømmer sig en ung Mand, der har haft Anledning til at staa Ansigt til Ansigt med bornert Brutalitet. Den Dom, der er overgaaet ham, vil føles som en personlig Krænkelser af hele den unge danske Literatur. Og alle Venner af Hr. Wieds stærke og frie
5 Begavelse vil forenes i Indignation over en Lov og en Dom, der ikke kender forskel på Literatur og utugtig Spekulation.